

Вось і наблізіліся мы ўшчыльную да выдатнай даты — 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча. Год прайшоў у падрыхтоўцы да юбілею, быў выкарыстаны на тое, каб людзі даведаліся новае з жыцця і творчасці паэта, адчулі, асэнсавалі веліч і каштоўнасць зробленага ім за кароткае яркае жыццё. Навукоўцамі і пісьменнікамі напісаны даследаванні, мастакамі — новыя творы, прысвечаныя класіку беларускай літаратуры. Святы прайшлі ў розных месцах краіны, дзе пралягалі жыццёвыя сцежкі Максіма Багдановіча: у Ракуцёўшчыне, Яраслаўлі, у Ялце, Ніжнім Ноўгарадзе, зусім нядаўна ў Гродне.

НА ЗДЫМКУ: Дом-музей Максіма Багдановіча ў Гродне.
Фота Я. КАЗЮЛІ.

...Беларускія ўрачы паставілі беспамылковы дыягназ: у першакласніка з Гродна Андрэя Бралко лейкемія. Сучасны стан айчынай медыцыны, асабліва адсутнасць сродкаў, не дазвалялі эфектыўна весці лячэнне. І тады юнага пацыента згадзіўся ўзяць да сябе прафесар з італьянскага горада Трместа Марына Андаліна. У далёкую краіну Андрэй паехаў разам з маці — Данутай Станіславаўнай. Італьянскі дзіцячы ўрач зрабіў хлопчыку вельмі складаную аперацыю. Ён змог перасадзіць яму касцявы мозг, узяты ад маці. Пасля Андаліна сам адвёз Андрэя дадому, падстрахоўваючы свайго пацыента ад пабочных уздзеянняў.

Цяпер ужо можна не хвалявацца за здароўе юнага нашага земляка. Але трэба ўспомніць добрым словам і яшчэ людзей, што дапамаглі адолець бяду. Гэта — ансамбль «Харошкі». У час гастроляў па Італіі беларускія артысты зарабілі 30 тысяч долараў, якія потым перадалі ў фонд дапамогі дзецям Чарнобыля. Так што на гэтыя сродкі было праведзена лячэнне ў Італіі не толькі аднаго Андрэя.

НА ЗДЫМКУ: Марына АНДАЛІНА (справа) са сваім пацыентам Андрэем БРАЛКО і яго бацькамі — майстрам-пераплётчыкам Гродзенскага таварыства кнігалюбаў Данутай Станіславаўнай і ваеннаслужачым Іосіфам Тадэвушавічам.

З ДЭЛЕГАЦЫЯЙ ЕЎРАПАРЛАМЕНТА

Праблемы Чарнобыля былі ў цэнтры ўвагі 26 лістапада на сустрэчы Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіслава Шушкевіча з дэлегацыяй еўрапарламента.

Міжнародны чарнобыльскі праект МАГАТЭ, заявіў Станіслаў Шушкевіч, па некаторых пазіцыях не вытрымлівае сур'ёзнай крытыкі.

Кіраўнік дэлегацыі еўрапарламента Кенет Коўтс адзначыў, што, дзякуючы візіту, ён і яго калегі даведаліся даволі многа аб галоўнай праблеме Беларусі. І, нягледзячы на тое, што яны прадстаўляюць у еўрапарламенце розныя партыі і розныя дзяржавы, «прышлі да адзінай думкі, што неабходна сур'ёзна дапамагчы Беларусі». Перш за ўсё яны маюць намер «зварнуцца з адозвай да членаў еўрапарламента аказаць максімальную дапамогу для вырашэння чарнобыльскіх праблем». «Мы будзем стаяць адзіным фронтам», — падкрэсліў Кенет Коўтс.

Аднак наладзіць прамыя масты будзе няпроста. Члены еўрапарламента пацвердзілі сваё жаданне і ў далейшым арыентавацца на цэнтральныя структуры Саюза, яны лічаць за лепшае мець справу з адным партнёрам.

Кіраўнік беларускага парламента назваў іх высякароднымі, але найўнымі людзьмі, паколькі няма ніякай упэўненасці, што беларуская доля дапамогі, паступаючы ў рэспубліку пры пасрэдніцтве «чыноўнікаў з цэнтральных структур», прыйдзе без істотных страт. Ён гарантаваў ад імя Вярхоўнага Савета, што «кожны долар, накіраваны ў рэспубліку для гэтых мэт напрамую, паступіць па прызначэнню».

КАМЕРЦЫЯ

АМЕРЫКАНЦЫ У БРЭСЦЕ

Атрымалі акрэдытацыю і адкрываюць свае прадстаўніцтвы ў Брэсце вядомая амерыканская фірма «Элегант лоджык» і польскае вытворча-гандлёвае прадпрыемства «Трыцкум». Калі першая плануе пастаўляць аграэхніку, то суседзі з-за Буга — высакаякасную муку ўзамен мінеральных угнаенняў. Яны таксама маюць намер стварыць сумеснае прадпрыемства з калгасам-камбінатам імя Дзяржынскага Кобрынскага раёна, дзе будзе арганізавана поўнаасцю безадходная вытворчасць па перапрацоўцы зерня і выпуску мукі з мясцовай сыравіны.

ПРОСЯЦЬ АБАРАНИЦЬ

АДКРЫТЫ ЛІСТ

«Мы спадзяваліся, што прадстаўнікі БЗВ у ар-»

Як мы ўжо паведамлялі, у Рэспубліцы Беларусь прайшоў XVIII Усесаюзны фестываль мастацтваў «Беларуская музычная восень». Адкрылася святая выступленнем Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра рэспублікі (на здымку) у канцэртнай зале філармоніі.

«Мы спадзяёмся, што наступіла мажлівасць сапраўднай перабудовы і адраджэння нашай Біцькайчыны і народу. Неабходна змяніць эканамічную сістэму, базуючы яе на прыватнай уласнасці, вытворчасці і свабодным гандлі. Трэба людзям даць ініцыятыву, каб яны самі маглі думаць і раіць справы, а ня толькі рабіць па ўказаннях згары.»

Гэтыя перамены на лепшае павінны пачацца ад душы народа, ад паглыблення веры, маралі, нацыянальнай сьвядомасці і чалавечай годнасці. Народу трэба вярнуць яго родную мову і яго ідэнтычнасць — своеасаблівасць. Трэба неадкладна ўвасціць беларускую мову ва ўсе навучальныя ўстановы, радыё, тэлебачанне, адміністрацыю, прадпрыемствы, а ў першую чаргу па-беларуску павінны зававаць у парламенце дэпутаты Беларусі.»

У часе апошняй вайны беларусы пад нямецкай акупацыяй сумелі ўстаўці свае ўрады, школы і прэсу. А за апошніх пяць гадоў перабудовы, прагалашаньня неза-»

На канферэнцыі ў Балтыморы (ЗША), прысвечанай праблемам кіравання адукацыяй, выклікала цікавасць выступленне загадчыка кафедры Беларускага рэспубліканскага інстытута ўдасканалення настаўнікаў — Юрыя Загуменнага. Беларускі навуковец атрымаў запрашэнне ад некалькіх універсітэтаў ЗША выступіць з лекцыямі.

У Мінску, на вуліцы Якуба Коласа, 43, звычайную аптэку, дзе, як і ва ўсіх сталічных аптэках, не знайшлі было нават аспірыну, перарабляюць на незвычайную. У ёй будзе поўна імпартных лекаў, але прадавацца яны будуць... за валюту. Зноў бог не роўна дзеліць?

У зале пасяджэнняў гарвыканкома Мінска сцяну «ўпрыгожваў» гарэльеф У. І. Леніна. Нядаўна ён таямніча знік, а на яго месца прымацаваны герб сталіцы з выявай Дзевы Марыі. Як сведчаць людзі кампетэнтныя, аперацыю гэту правялі падсобныя рабочыя.

1000-годдзе ПОЛАЦКАЙ ЕПАРХІІ

З КАМЮНІКЕ НАВУКОВАГА КАЛЁКВІУМА БЕЛАРУСКАЙ ПРАВАСЛАўНАЙ ЦАРКВЫ

У пачатку лістапада ў Мінскім Епархіяльным Управленні адбыўся навуковы калёквіум, на якім былі зроблены паведамленні і адбылася дыскусія па пытанню аб пачатку Полацкай епархіі. Адкрыў калёквіум мітрапаліт Мінскі і Гродзенскі Філарэт, у рабоце прынялі ўдзел іншыя святары, вучоныя — гісторыкі, філолагі, археолагі.

Найбольш верагоднай датай заснавання Полацкай епархіі называецца 992 год. І меркаванне гэта пацвярджаецца гістарычнымі крыніцамі і даследаваннямі вучоных. У вядомых нам летапісах першы епіскап, які носіць тытул Полацкага, упамінаецца недзе ў 1105 годзе, гэта епіскап Міна. Імёны тых, хто быў перад ім, невядомы, аднак ёсць дастаткова доказаў, што яны існавалі. На думку доктара гістарычных навук прафесара І. Штыхава, хапае даных, каб сцвярджаць, што хрысціянства ў Полацку было прынята прадстаўнікамі вышэйшай эліты хутка пасля хрышчэння і ўвядзення новай веры ў Кіеве ў 988 годзе. Сярод тых, хто прыняў хрысціянства, былі Рагнеда і яе сын Ізяслаў, якіх вялікі князь Уладзімір у 992 годзе адправіў у іх родавую «отчыну» — Полацкую зямлю.

У «Степенной книге» (XVI стагоддзе) названы тры епіскапскія кафедры, утвораныя мітрапалітам Леонціем у 992 годзе — у Ноўгарадзе, Растове і Уладзіміры-Валынскім, а далей там напісана: «и во иные многие грады разосла епископы». Сярод гэтых «многие грады» мог быць і Полацк. Для максімальна дакладнага высвятлення пытання аб узнікненні Полацкай епархіі надзвычай важным з'яўляецца вывучэнне гістарычных крыніц. І найбольш старажытныя маюць першаступенную каштоўнасць, бо пазнейшыя часам утрымліваюць звесткі менш праўдзівыя, заснаваныя на легендах і паданнях. Гісторык В. Тацішчаў у «Гісторыі Расіі» і мітрапаліт Платон у «Кароткай гісторыі Расійскай царквы» зазначаюць, што мітрапаліт Нікіфар I, які пасвяціў у духоўны сан у 1105 годзе архімандрыта Міну ў епіскапа Полацкага, сам быў прызначаны на Кіеўскую мітраполію з Полацкай епіскапіі. І В. Тацішчаў, і Платон карысталіся крыніцамі, якія да нас не дайшлі, і, супастаўляючы іх з пазнейшымі дакументамі, напрыклад, са сведчаннем Ніканаўскага летапісу, атрымліваем пацвярджэнне выказанаму меркаванню на конт 992 года ўзнікнення Полацкай епархіі.

Яшчэ адно сведчанне звязана з імем прападобнай Ефрасініі, ігуменні Полацкай. Для манастыра Полацкай епіскапа Ілія аддаў ёй мястэчка Сельца непадалёку ад Полацка, якое раней належала архірэйскаму дому. Перадаючы Сельца для манастыра, епіскап Ілія сказаў, што там у царкоўным магільным склепе пахаваны святары, «прежде нас бывшии епископы». З чаго зразумела, што папярэднікам у яго быў не адзін епіскап Міна, а іх было некалькі. Пацвярджаецца гэта і нядаўнімі раскопкамі ў Сельцы, дзе знойдзены склеп з мужчынскімі пахаваннямі.

У 992 годзе польскі князь Мешка I перадаў Польскую дзяржаву пад уладу і апеку Рыма, што ў сваю чаргу адыграла значную ролю ў вызначэнні тэрміну адкрыцця Полацкай епархіі і прысылцы епіскапа з Кіева ў Полацк. У падтрымку гэтага аргумента можа служыць думка вядомага нашага гісторыка М. Ермаловіча, які лічыць, што ўтварэнне Полацкай епархіі з'явілася важнейшай падзеяй у пачатковай гісторыі Беларусі, якая садзейнічала ўсталяванню хрысціянства ў Полацкай зямлі. Верагоднасць пастаўлення першага Полацкага епіскапа ў 992 годзе пераканаўча засведчана параўнаўчым аналізам летапісных крыніц і працамі папярэдніх пакаленняў гісторыкаў.

Святкаванне 1000-годдзя Полацкай епархіі падкрэсліць яе значэнне ў развіцці духоўнай і матэрыяльнай культуры Беларусі. Удзельнікамі калёквіума была таксама адзінадушна падтрымана ідэя аб увекавечанні памяці Рагнеды і Ізяслава, як выдатных асоб у беларускай гісторыі. Дырэктар Нацыянальнага навукова-асветніцкага цэнтра імя Ф. Скарыны А. Мальдзіс лічыць, што наспела неабходнасць стварэння «Нарысаў гісторыі хрысціянства на Беларусі».

Выказана была адзінадушная думка і аб тым, што святкаванне ў 1992 годзе 1000-годдзя заснавання Полацкай епархіі павінна насіць агульнацаркоўны і агульнанацыянальны характар.

д-
р
о
/

м
з
а-
іх

зі
ы
да-
ня
мы

Пра тура і Тура

Тур—гэта першабытны вымерлы бык. Па выглядзе ён падобны быў на зубра і адрозніваўся ад яго «чорнай з белай паласой уздоўж хрыбта». Меў распаўсюджанне ва ўсходнім паўшар'і. Як спадчаць пісьмовыя дакументы, апошні тур быў забіты ў Польшчы ў 1627 годзе. Пра яго пісалі Пліній, Сенека, Марцыян, Юлій Цэзар і іншыя. Тур славіўся сілаю, хуткасцю і быў прадметам палявання храбрых, палявання князёў. На яго паляваў, напрыклад, Угадзімір Манмах (1096 год). Тур упамінаецца ў «Слове пра паход Ігаравы»; у Іпацьеўскім летапісе. З рога жывёлы рабілі музычны духавы інструмент, аздаблялі яго каштоўнасцямі, шырока прымянялі ў быццё шкуру. Грозная жывёліна апявалася як у старажытнай літаратуры, так і ў вуснай народнай творчасці.

У некаторых летапісах, што былі скіраваны супраць «паганства», упамінаецца, як на ігрышчах вадзілі тура-сатану. Упершыню ў пачатку XIX стагоддзя стаў Турам цікавіцца піянер славянскай фальклорыстыкі З. Даленга-Хадакоўскі. Па сведчанню вядомага дэрэвалюцыйнага міфалага А. Афанасьева, вясенняе свята Турыцы было шырока вядома ў славян; у Галіцыі Турыцы святкавалі ў пачатку мая ці на Зялёным тыдні; у чэхав першае мая вядома, як кароўе свята; у гэты дзень дзяўчаты чысцілі і пасыпалі пяском хлявы, упрыгожвалі свойскіх жывёл кветкамі і зялёнымі галінкамі, дэвалі ім хлеб, мазалі мёдам і затым пры гуках вясковай музыкі гналі статак на пашу, спявалі песні. У паўднёвых славян Турыцы былі на Масленіцу, у заходніх—каля Тройцы. У беларускім землябоцым календары назіраецца найбольшая ўвага да свойскай жывёлы на некаторых зімовых і вясновых днях.

Дэрэвалюцыйныя даследчыкі фальклору А. Афанасьев, П. Галубоўскі, А. Фамініцын лічылі тура мясцовым язычніцкім бажаствам і ўпадаблялі яго Перуну, Ярылу. А. Афанасьев, напрыклад, бачыў сувязь яго з Перуном на аснове загадак: «Раўнуў вол за сто гор, за сто рэчак» (гром), «Тур ходзіць па гарах, Турыца—па далах; Тур—то свісе, Турыца—то мігне» (гром і маланка) і з іншых назіранняў. Супрацьлеглу думку выказалі А. Кірпічэнкаў, М. Сумцоў, якія не бачылі ў туры язычніцкае бажаство. Этнограф М. Сумцоў у спецыяльнай рабоце «Тур у народнай славеснасці» (1887) прааналізаваў прадмет пытання ў такіх невялікіх раздзелах, як «Гісторыка-заалагічныя звесткі пра тура», «Тур у асабовых імёнах... у мясцовых назвах... у маларускіх прымаўках... у маларускіх песнях... у вялікарускіх былінах... у абрадах». Даспедчык разглядае тура як пэтычны і рытуальны персанаж.

Акадэмік Б. Рыбакоў бачыць у знойдзеных археалагічных радзіміцкіх падвесах з адлюстраваннемі галавы быка і сямю дзявочымі фігуркамі сляды абраду Турыц, падобных да грэчаскіх таўракатасій. На Турыцы насілі маскі тура. На той жа радзіміцкай зямлі ў некаторых раёнах на навагоднія свята «вадзілі тура», абрад якога падобны на «ваджэнне казы». У беларускай народнай гульні «Бычок» праяўляюцца сляды культуры быка, «буй-тура», «яр-тура». Да XIX стагоддзя ў нашчадкаў дрыгавічоў і вяцічаў зберагаліся галаўныя ўборы з «тур'імі» рагамі. У Кіеве была знойдзена «Турава бакніца». У многіх тапанімічных назвах Беларусі захоўваецца корань «тур»: Тураў, Туркі, Турная і інш.

Цікавы фактычны матэрыял «Гульня ў Тура» быў змешчаны ў часопісе «Живая старина» ў 1894 годзе В. Машковым. Аўтар нататкаў змясціў тры варыянты старажытнай гульні, запісаныя ў вёсках Мала Дубровіца, Харошынка і Пішчац Бельскага павета Сядлецкай губерні. Цяпер гэтыя населеныя пункты знаходзяцца на тэрыторыі Рэспублікі Польшча. Гульнівы карагод («горад») праводзіўся вясною. У «горадзе» і за ім—па дзве дзяўчыны, якія, узяўшы адна адну за стан, як пры «польцы», ходзяць уздоўж круга ў супрацьлеглы бакі і па чарзе спяваюць песню:

- А Тур сваі жаночкі лычыць,
- А Тур сваі маладэнькі.
- Нашчо, Туру, жаночкі лычыш!
- Нашчо, Туру, маладэнькі!
- Каб м'ня вывюў з чэрэшняга саду
- Каб м'ня вывюў з зялёнага сада.
- Чаго, мыла, да саду ходыла!
- Чэрэшнёвы квіты ламала.
- Нашчо, мыла, квіты ламала!
- Пановычу-дзяковычу за шапачку клала,
- Пановычу-дзяковычу маладэнькаму.
- Нашто, мыла, за шапачку клала!
- Каб м'ня вывюў з чэрэшняга саду,
- Каб м'ня вывюў з зялёнага сада.
- А дэ, мыла, каня падзіла!
- Ой аддала пановычу,
- Пановычу-дзяковычу маладэньку.
- Нашчо, мыла, пановычу дала!
- Каб м'ня вывюў з чэрэшняга саду,
- Каб м'ня вывюў з зялёнага сада.

Песня паўтараецца некалькі разоў з заменаю слова «каня» на «ўздэчку», «сядло», «шапку», «сюрдук», «пояс» і «чобуты», а затым спяваецца:

- А дэ, мыла, кашу падзіла!
 - Выкінула пад прыпечак.
 - Нашчо, мыла, кашу выкідала!
 - Жэб не было мылому істы.
- Наступная песня гульні спяваецца на іншы матыў:
- А я перстэнь пакачу,
 - Так і жону ізышчу.
 - А мы перстэнь сзавымо,
 - Так і жоны не дамо.
 - А я мост ізмашчу,
 - Так і жону ізышчу.
 - А мы мост зломымо,
 - Так і жоны не дамо.
 - А мы хліба напеком, так і жону отберым.

(Заканчэнне на 8-й стар.)

З Гроднам звязана самая шчаслівая пара ў жыцці Максіма Багдановіча. Бацькі пераехалі туды, калі хлопчыку не было і года. У сваіх успамінах пра сына Адам Багдановіч, згадваючы гродзенскі перыяд жыцця, піша: «Умовы для выхавання дзяцей былі спрыяльныя: на двары садзік, кругом сады, палі, непадалёку лес, ды і Нёман недалёка. Дзеці ўвесь час на чыстым паветры, клімат мяккі. Вольны час я аддаваў дзецям, каб аблегчыць клопаты маці, у якой праз два гады пасля Максіма з'явілася новае дзіця — сын Лёва. Я часта браў іх на прагулку і ў поле, і ў лес, і на Нёман, цягаў Максіма, як меншага, за плячыма. Акрамя мяне, маці нікому дзяцей не даварала, а дома пры іх знаходзілася пастаянна».

Марыя Апанасаўна, маці паэта, вельмі любіла сваіх дзяцей і аддавала іх выхаванню сваё сэрца. Яна прыдумвала для іх гульні і забавы, радавалася і смялася разам з імі. Вяртаючыся са службы, бацька яшчэ ў двары чуў вясёлы гоман і беганіну.

У 1896 годзе маці не стала. Максіма напаккала першае вялікае гора. Неўзабаве сям'я пераехала ў Ніжні Ноўгарад.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі Дзён М. Багдановіча ў Гродне каля магілы маці паэта; у гэтым доме жыла сям'я Багдановічаў; у музеі паэта гучалі беларускія народныя песні, людзі ўшаноўвалі яго памяць.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

БЕЛАРУСЬ ВЯРТАЕЦА Ў ЕЎРОПУ

Музычнае жыццё ў Мінску азнаменавалася дзвюма нябачанымі дагэтуль падзеямі: не паспеў адгучаць першы ў сваім родзе фестываль «Адраджэнне беларускай капэлы», прысвечаны беларускай музыцы эпохі барока і класіцызму, як на наступны дзень — зноў адкрыццё — Міжнародны фестываль сучаснай камернай музыкі. І ў гэтай «сустрэчы» двух фестываляў хацелася бачыць не пралікі планавання, а своеасаблівы сімвал — знак вяртання беларускай сусветнай культуры ў рэчышча агульнаеўрапейскіх і сусветных мастацкіх тэндэнцый.

І праўда, пасля столькіх гадоў штучнай ізаляцыі ад знешняга мастацкага свету мы са здзіўленнем і гонарам раптам усядомлілі, што і ў XVII — XVIII стагоддзях, і сёння беларускія кампазітары пісалі і пішучь на еўрапейскім узроўні. І сведкі гэтага сотні слухачоў, якія запаўнялі залы абсалютна ўсіх канцэртаў абодвух фестываляў.

Такі натуральны пераход аднаго фестываля ў другі стаў арганічным ішчэ і таму, што адкрывалася «Адраджэнне беларускай капэлы» арыгінальнымі «Ку-

рантамі» В. Капыцька — творах, напісаным сучаснай мовай «па матывах» рукапіснага зборніка 1733 года, які аднолькава належыць як мінуламу, так і сучаснасці. Дарэчы сказаць, старадаўняя музыка на гэтым фестывалі амаль не гучала ў сваім першапачатковым выглядзе — музыканты часцей прапаноўвалі розныя апрацоўкі, што прадугледжваюць тую ці іншую ступень кампазітарскага і выканаўчага ўмяшання ў першакрыніцу.

Многа адкрыццяў было і на Міжнародным фестывалі сучаснай камернай музыкі, куды з'ехаліся музыканты з Польшчы, Балгарыі, Фінляндыі, Швецыі, Германіі і ЗША, Літвы, Латвіі, Татарстана, Узбекістана, Украіны і Расіі.

За святам ідуць будні, за фестывалі — карпатлівая праца па падрыхтоўцы новых. Арганізатары «Адраджэння» ўжо сёння думаюць аб яго працягу, аб магчымасцях правядзення фестываля музыкі кампазітараў-беларусаў, якія жывуць за мяжой.

Н. БУНЦЭВІЧ.

Цяжка нават вызначыць, да якога жанру адносіцца невялікая кніга В. Стомы пад інтрыгуючай назвай «На воўчых сцежках», што выдадзена ў «Бібліятэцы часопіса «Малодосць» у 1991 годзе. Гэта, можна сказаць, своеасаблівы «нататкі паляўнічага»; да таго ж, аўтар іх — не толькі паляўнічы, а яшчэ і вучоны-даследчык.

Яе «канва» — расказ пра дзіўную гісторыю палявання на зграю ваўкоў, што аб'явілася пасля вайны каля роднай вёскі пісьменніка. Асноўнае месца ў кнізе займаюць даследаванні жыцця і звычак ваўкоў. Сапраўды ўражае, колькі зварынай хітрасці і розуму ва ўсіх учынах гэтых лясных насельнікаў.

А вось пра сам працэс палявання, мне здаецца, будзе цікава пачытаць не толькі прафесіяналам, але і недасведчаным: так дасціпна аўтар апісвае ўсе яго таямніцы — ад расшыфроўкі слядоў драпежніка да расстаноўкі паляўнічых на «агнявой пазіцыі»...

Як выглядае вальдшнеп, хто такі тхор, якія сляды пакідае заяц-русак, а якія — бяляк. Пра ўсё гэта таксама распавядае В. Стома ў шматлікіх «лірычных адступленнях». Тут шмат бытавых замалёвак, якія непрыкметна стварююць каларыт беларускай вёскі. А якія цікавыя мясціны апісвае аўтар, якія незвычайныя жыццёвыя выпадкі!

Застаецца толькі пашкадаваць, што ў кнігі такі малы тыраж — усяго 1 038 экзэмпляраў.

Вольга БАБАК.

ЗВАРОТ

ВЫКАНКОМА САЮЗА ЮРЫСТАУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДА СУАЙЧЫННІКАУ-ЮРЫСТАУ, БЕЛАРУСКІХ БІЗНЕСМЕНАУ І ПРАДПРЫМАЛЬНІКАУ, ЯКІЯ ПРАЖЫВАЮЦЬ ЗА МЯЖОЙ

У чэрвені 1990 года на ўстаноўчым з'ездзе створаны Саюз юрыстаў Беларусі — новая прафесійна-грамадская арганізацыя. Выбраны яго кіруючыя органы. Старшынёй Саюза юрыстаў стаў прафесар Сцяпан Сокал. Створаны абласныя і раённыя аддзяленні саюза, яго фірмы: Рэспубліканскі цэнтр сацыяльна-прававой інфармацыі і навучання, «Справядлівасць праз закон» (распрацоўка праектаў нарматыўных актаў), «Рэгістр» (праграмаванае забеспячэнне юрыдычнай дзейнасці); навучальныя ўстановы: Беларускі інстытут правазнаўства, Школа кіравання; выданні «Юрыдычная газета» і «Бюлетэнь нарматыўна-прававой інфармацыі» і інш.

Выканком Саюза юрыстаў лічыць, што рэалізацыя яго задач па стварэнні ў Беларусі прававой дзяржавы, перабудова эканамічных і палітычных адносін выклікае неабходнасць грунтоўна развіваць сувязі з замежнымі юрыстамі, бізнесменамі, прадпрымальнікамі. І асабліва — з выхадцамі з Беларусі.

Такія сувязі могуць базіравацца не толькі на нацыянальных пачуццях, але і на эканамічнай узаемавыгадзе.

Мы звяртаемся да вас з запрашэннем да супрацоўніцтва па наступных напрамках: уступлення нашых замежных калег у Саюз юрыстаў Беларусі (уступны ўзнос 100 долараў ЗША і 100 долараў ЗША за год); дабрачыннай матэрыяльнай падтрымкі Саюза юрыстаў Беларусі ў мэтах павышэння яго здольнасцей і магчымасцей; развіцця дзелавога супрацоўніцтва з замежнымі кампаніямі і прадпрымальнікамі; падпісання пагадненняў і дагавораў аб прававой абароне і забеспячэнні інтарэсаў замежных прадпрымальнікаў на тэрыторыі Беларусі; стажыроўкі юрыдычных кадраў, падрыхтоўкі іх у навучальных установах зацікаўленых краін; абмену заканадаўчымі, нарматыўнымі матэрыяламі; арганізацыі турызму і інш.

Паважаныя спадары! Калі вас зацікавяць нашы прапановы, калі вы імкняцеся да супрацоўніцтва з Бацькаўшчынай, мы будзем вельмі рады вам.

ВЫКАНКОМ САЮЗА ЮРЫСТАУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

НАШ АДРАС:

Рэспубліка Беларусь, г. Мінск, вул. К. Маркса, 24—24. Тэлефон: 27-56-24.

Разліковы рахунак № 06170415/002 МФО 805153 у Знешэканомбанку.

СПОРТ

ГАНДБОЛ. У Франкфурце-на-Майне завяршыўся розыгрыш Суперкубка па гандболу — трэці турнір, у якім удзельнічалі пераможцы Алімпіяд і чэмпіянатаў свету. Першае месца занялі іспанцы. Значна абноўленая савецкая каманда стала сярэбраным прызёрам. Нашу зборную цяпер узначальвае трэнер з Мінска Спартак Мірановіч. Адным з лепшых па спаборніцтвах за Суперкубак быў беларускі гандбаліст Міхаіл Якімовіч.

КАНЬКІ. Вельмі рана пачалі сёлета спартыўны сезон канькабежцы. На міжнародных спаборніцтвах на Кубак свету ў Аўстрыі мінчанін Ігар Жалязоўскі хутчэй за ўсё прабегаў дыстанцыю 1 000 метраў. Яго вынік 1 мінута 14,86 секунды.

ПАРУСНЫ СПОРТ. Беларускія весляры вызначыліся на традыцыйнай Сочынскай рэгаце. Сярод пераможцаў значацца А. Шпілюк і Д. Яромленка («Лятучы галандзец»), Н. Баранава (клас «Еўропа»). Чэмпіёны свету ў класе «470» Л. Маскаленка з Украіны і мінчанка А. Пахольчык занялі трэцяе месца. І ўступілі толькі... мужчынскім экіпажам.

ШАШКІ. На пасяджэнні прэзідыума Усесаюзнай федэрацыі шашак зацверджаны састаў зборнай СССР, які прыме ўдзел у першынстве Еўропы (Францыя, люты-92). Гонар нашай краіны будзе абараняць і гамяльчанін Ігар Рыбакоў. Нядаўна ён заняў другое месца на ўсесаюзным першынстве.

РАДЫЁСПОРТ. Савецкія майстры хуткаснай радыётэлеграфіі трэці раз сталі чэмпіёнамі Еўропы. Асабліва вялікі ўклад у перамогу каманды ўнёс магільчанін Андрэй Віндасаў. На яго рахунку тры залатыя медалі.

ФІГУРНАЕ КАТАННЕ. Міжнародныя спаборніцтвы фігурыстаў прайшлі ў Польшчы. Беларускія спартсмены заваявалі тут адно першае — Аляксандр Мурашка і адно другое — Юля Смірнова месцы.

Пра тура і Тура

(Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.)

- А мы хліб ізымо, так і жоны із дамо.
- Мы горылку нажнім, так і жону отберым.
- Мы горылку выпьем, так і жону із дамо.
- А мы пыва нажнім, так і жону отберым.
- А мы пыва выпьем, так і жоны із дамо.
- А мы мэду нажнім, так і жону отберым.
- А мы мэд выпьем, так і жоны із дамо.
- А мы выно нажнім, так і жону отберым.
- А мы выно выпьем, так і жоны із дамо.
- А мы дзёгцю нажнім, так і жону отберым.

Увесь хор:

— А Тур жону злавіў, з ёю шкуру садраў.

Пры выкананні апошніх радкоў дзяўчаты, якія хадзілі ўнутры круга, выбягаюць адтуля, а якія хадзілі звонку, іх ловяць. На гэтым гульня і заканчваецца.

У ёй праяўляецца старажытны звычай выкрадання нявесты, калі спаборнічаюць два роды. «Умыканне жоны» таксама праглядаецца і ў іншых гульнях, напрыклад, «А мы проса сеялі», вясельнай гульні «барацьбы дружка», калі хлопцы і дзяўчаты спаборнічаюць у выкананні песень, у якіх высмейваюць адзін аднаго.

У дадатку да гульні В. Машкоў падае, спасылаючыся на этнографу Кольберга, такі факт. Недалёка ад вёскі Пішчац ёсць лес, які называецца «Туравым лесам», або гаем. У ім знаходзіцца камень, які выглядам напамінае вершніка на кані. «Гэта быў нейкі важны і жорсткі пан, адна з ахвэр якога заклала словамі: «Бядась скаменялі!» (г. зн. дай Бог, каб ты акамянеў)»,—закрываецца ў дакуменце. Аўтар міжволі аддаецца фантазіі і пераносіцца ў далёкія дахрысціянскія часы, калі «Тураў лес», магчыма, лічыўся святым гаем, у якім пакланяліся і прыносілі ахвяры жорсткаму бажаству Туру. Камень, мусяць, быў яго ідалам або ўвасабленнем, а песня пра Тура—святым гімнам.

Цяпер, калі сабраны многія факты пра гэтую незвычайную жыўеліну, у тым ліку і матэрыялы В. Машкова, з большай верагоднасцю можна адносіць Тура да язычніцкага культу, хаця ён не зафіксаваны ў летапісах як бажаство. Аднак жа існуе не менш фактаў пра Тура, чым пра Ярылу, якога таксама залічваюць многія даследчыкі ў язычніцкія культуры.

Алесь ЛОЗКА.

Стукае восень у акно...

Фотаэцюд В. УЛАДЗІМІРАВА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Газета адрэкавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» Індэкс 63854. Заказ № 1861.